COMISIA COMUNITĂȚILOR EUROPENE

Bruxelles, 4.11.2008
COM(2008) 699 final

COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN ȘI CONSILIU

INIȚIATIVA PRIVIND MATERIILE PRIME – SATISFACEREA NECESITĂȚILOR NOASTRE ESENȚIALE PENTRU ASIGURAREA CREȘTERII ECONOMICE ȘI LOCURILOR DE MUNCĂ ÎN EUROPA

{SEC(2008) 2741}

COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN ȘI CONSILIU

INIȚIATIVA PRIVIND MATERIILE PRIME – SATISFACEREA NECESITĂȚILOR NOASTRE ESENȚIALE PENTRU ASIGURAREA CREȘTERII ECONOMICE ȘI LOCURILOR DE MUNCĂ ÎN EUROPA

Introducere

Materiile prime sunt esențiale pentru funcționarea durabilă a societăților moderne. Accesul la materiile prime minerale și costul convenabil al acestora prezintă o importanță crucială pentru bunul mers al economiei UE. Sectoare cum sunt construcțiile, chimia, automobilele, industria aerospațială, sectoarele utilajelor și instalațiilor, care generează o valoare adăugată totală de 1 324 miliarde de euro și asigură locuri de muncă pentru aproximativ 30 de milioane de oameni (anexa 1), sunt toate dependente de accesul la materiile prime.

În timp ce costurile crescânde ale energiei și marea dependență a UE de importurile de energie sunt deja în centrul preocupărilor politice, provocări comparabile privind anumite materii prime neenergetice încă nu au fost luate în considerare pe deplin. Pe de o parte, UE deține multe rezerve de materii prime. Totuși, explorarea și extracția acestora se confruntă cu o concurență sporită privind utilizarea terenurilor și cu reguli stricte de protecție a mediului, precum și cu limitări tehnologice legate de accesul la zăcămintele de minereuri. Pe de altă parte, UE este deosebit de dependentă de importuri de materii prime importante din punct de vedere strategic, care sunt din ce în ce mai afectate de perturbările pieților. În cazul metalelor cu înaltă tehnicitate, această dependență poate fi considerată chiar gravă, dacă ținem seama de valoarea lor economică și de riscurile importante în materie de aprovizionare. În același timp, există posibilități serioase de a asigura aprovizionarea prin ameliorarea eficacității resurselor și prin reciclarea acestora.

Asigurarea unui acces fiabil și constant la materii prime constituie un factor din ce în ce mai important pentru competitivitatea UE și, prin urmare, un element esențial pentru succesul Parteneriatului de la Lisabona pentru creștere și locuri de muncă. Dependența importantă a UE de anumite materii prime este revelatoare a faptului că o orientare către o economie mai eficientă din punctul de vedere al resurselor și o dezvoltare mai durabilă[1] devine tot mai urgentă. Prin urmare, UE trebuie să elaboreze un răspuns strategic mai coerent, astfel cum a fost sugerat de către Consiliu în mai 2007[2]. Prezenta Comunicare constituie o primă etapă către aceasta, elaborată pe baza unei analize aprofundate[3] a Comisiei și pe rezultatele unei consultări publice[4] din 2008. Aceasta ar trebui, de asemenea, să ajute UE să definească o abordare comună în dezbaterea internațională privind materiile prime din cadrul Organizației Națiunilor Unite[5] și din cadrul *summit*-ului G8[6].

---

1 Dezvoltarea durabilă cuprinde aspecte economice, sociale și de mediu. COM(2005) 658.

2 10032/07.

3 Document de lucru al serviciilor Comisiei privind industriile extractive în UE – SEC(2007) 771.

4 http://ec.europa.eu/enterprise/non_energy_extractive_industries/raw_materials.htm

5 Raport privind investițiile mondiale 2007.

6 *Summit*-ul G 8 a făcut recomandări subliniind necesitatea durabilității și transparenței în domeniul prospectării și al exploatării materiilor prime.

În timp ce prezenta Comunicare vizează minereurile neenergetice, analiza pe care se bazează și măsurile propuse, îndeosebi în privința perturbărilor comerciale din țări terțe, se aplică în mare măsură altor materii prime neenergetice (cum ar fi lemnul), care fac față unor constrângeri de aprovizionare și amenințări privind competitivitatea similare, ca o consecință a perturbărilor pieței.

1. ANALIZA OFERTEI ȘI CERERII DE MATERII PRIME NEENERGETICE

1.1. Situația ofertei în Europa fluctuează între autosuficiență și dependență serioasă de import

UE este autosuficientă în privința *minereurilor pentru construcții*, în special agregate, și este un producător mondial important de ghips și de piatră naturală. Disponibilitatea agregatelor provenind din surse regionale și locale este esențială pentru dezvoltarea economică, datorită constrângerilor logistice și costurilor de transport. UE este, de asemenea, primul sau al doilea mare producător de anumite *minereuri industriale*, deși continuă să fie un importator serios al majorității acestora (anexa 2, tabelul 1). Cu toate acestea, UE este foarte dependentă de importurile de *minereuri metalice*, dat fiind că producția sa domestică se limitează la aproximativ 3% din producția mondială (anexa 2, figura 1 și tabelul 2).

În afară de materiile prime principale, UE se sprijină foarte mult pe *materiile prime secundare*. Utilizarea deșeurilor reciclate a crescut în mod semnificativ în ultimele decenii și alimentează în prezent între 40% și 60% din producția de metale în UE. Totuși, accesul la deșeuri devine tot mai dificil în Europa; în ultimii 8 ani, importurile comunitare de deșeuri de metale neferoase și prețioase au scăzut cu aproape 40%, în timp ce exporturile au crescut cu mai mult de 125%, ducând la penurii și creșteri de prețuri. O tendință similară poate fi remarcată în privința exporturilor de deșeuri feroase. Una din cauzele acestei situații se explică prin faptul că multe produse ajunse la sfârșit de viață nu intră în circuitele de reciclare normale ci sunt transportate ilegal pe mare în afara granițelor UE, ducând la pierderea unor materii prime secundare valoroase și la impacturi negative asupra mediului.

UE depinde foarte mult de importurile de metale cu *„înaltă tehnicitate”* cum sunt cobaltul, platina, pământurile rare și titanul. Aceste metale, deși nu sunt de cele mai multe ori necesare decât în cantități minuscule, sunt din ce în ce mai importante pentru elaborarea produselor cu tehnologie sofisticată, dată fiind creșterea funcționalităților acestora. UE nu va putea coordona evoluția către o producție durabilă și către produse care respectă mediul fără astfel de metale cu înaltă tehnicitate. Aceste metale joacă un rol preponderent în dezvoltarea „tehnologiilor verzi” inovatoare menite să stimuleze eficacitatea energetică și să reducă emisiile de gaz cu efect de seră. Automobilele care au drept combustibil hidrogenul necesită catalizatori pe bază de platină. Automobilele hibride (carburant tradițional + electricitate) necesită baterii cu litiu iar superaliajele cu reniu sunt un element indispensabil pentru producția unor aeronave moderne (anexa 2, tabelul 3).

Există trei motive principale care fac ca unele din aceste materiale, cum sunt platina și indiul, să fie deosebit de importante: în primul rând, acestea au o importanță economică deosebită pentru sectoare cheie, în al doilea rând, UE se confruntă cu un risc serios în materie de aprovizionare, combinat, de exemplu, cu o foarte mare dependență și un nivel ridicat de concentrare în anumite țări și, în al treilea rând, produsele de substituție sunt în prezent inexistente. UE a fost deja confruntată cu o criză de aprovizionare în anul 2000, când explozia producției de telefoane mobile a dus la o cerere subită de tantal. Astfel de evenimente sunt

susceptibile de a se reproduce mai des, datorită utilizărilor multiple ale acestor materiale, iar existența unor timpi morți temporari în fluxul de aprovizionare nu mai poate fi exclusă.

China, Africa, America de Sud, Rusia și Australia sunt toate furnizoare importante de astfel de materii prime de înaltă tehnicitate pentru Europa (anexa 3). Faptul că anumite surse importante de materii prime sunt situate în regiuni ale globului care nu dispun de o adevărată economie de piață sau/și sunt instabile din punct de vedere politic și/sau economic creează anumite riscuri.

Considerând că perspectivele comerciale pe termen lung vor crea condiții favorabile unor noi proiecte de extracție și de reciclare la nivel mondial, este important ca UE să nu piardă ocazia de a valoriza mai bine capacitățile sale domestice sau de a dezvolta produse de substituție. Deși există exemple de noi inițiative miniere în Suedia, Finlanda și unele din noile state membre, încă mai există constrângeri privind punerea în aplicare a cadrului reglementar comunitar și național actual care amenință dezvoltarea viitoare a industriei extractive comunitare. Deoarece sectorul materiilor prime neenergetice este limitat la exploatarea zonei care posedă depozite minerale cunoscute și viabile pe plan comercial, sunt necesare strategii de garantare a accesului la aceste zăcăminte în scopul unei viitoare exploatări.

În contextul unui acces restrâns la resurse și al unei dependențe ridicate de import, este important să dispunem de strategii care să permită sporirea eficacității, a reciclării și a reutilizării resurselor pentru a asigura dezvoltarea economică și socială. Reciclarea prezintă avantajul de a contribui la eficacitatea energetică, mai ales în cazul metalelor, a căror producție bazată pe materii prime secundare (șpan) este mult mai eficientă din punct de vedere energetic decât producția bazată pe materii prime principale.

Înlăturarea anumitor bariere din calea dezvoltării piețelor de reciclare ar genera oportunități economice importante[7]. Printre aceste bariere se numără lipsa de informații cu privire la calitatea materialelor reciclate precum și costul prospectărilor și tranzacțiilor, deoarece cumpărătorii și vânzătorii întâmpină dificultăți în a se descoperi unii pe alții, și chiar în a se cunoaște unii pe alții. O altă barieră o constituie caracterul necorespunzător al sistemelor de colectare și de gestionare a deșeurilor în statele membre. De exemplu, în cazul ambalajelor din aluminiu, procentul de reciclare poate varia între 30% și 80% în diferitele state membre. Aceasta oferă o indicație a importanței potențialului de eficiență neexploatat existent în economie.

1.2. UE se confruntă cu transformările fundamentale ale piețelor mondiale

Dintr-o perspectivă geologică mondială, nu există nici un indiciu de penurie fizică iminentă a majorității materiilor prime de pe glob. Cu toate acestea, disponibilitatea geologică nu înseamnă neapărat accesul întreprinderilor din UE la aceste materii prime. De fapt, transformările fundamentale ale piețelor mondiale amenință competitivitatea industriei europene.

1.2.1. Disponibilitate și evoluția prețurilor materiilor prime

Piețele internaționale ale metalelor și ale minereurilor urmează o structură ciclică bazată pe ofertă și pe cerere (anexa 4, figura 1). De la începutul acestui secol, o intensificare importantă și neprevăzută a cererii, produsă în esență de creșterea considerabilă a economiilor emergente,

[7] Ameliorarea piețelor de reciclare, OCDE (2006).

a dus la triplarea prețului metalelor între 2002 și 2008. China, îndeosebi, este responsabilă de peste 50% din creșterea consumului mondial de metale industriale între 2002 și 2005. Dacă efectele actuale ale crizei financiare vor duce la încetinirea creșterii cererii mondiale de materii prime, se așteaptă ca nivelurile viitoare de creștere economică ale țărilor emergente să continue să exercite o presiune importantă asupra cererii de materii prime. În timp ce cheltuielile de explorare au crescut în ultimul timp (anexa 4, figura 2), viteza și importanța intensificării cererilor vor produce un decalaj între cerere și ofertă, în defavoarea celei din urmă, un fenomen descris de economiști cu numele de „superciclu".

1.2.2. Noi strategii industriale și riscuri de disfuncție a piețelor mondiale

Din ce în ce mai multe economii emergente urmăresc strategii industriale menite să le protejeze resursele și să genereze avantaje pentru industriile lor situate în aval. Acest lucru reiese din multiplicarea măsurilor administrative care modifică schimburile internaționale de materii prime. Acestea includ taxe și cote de export precum și subvenții, înțelegeri asupra prețurilor, sisteme de tarificare duală și dispoziții restrictive privind investițiile. Au fost identificate (anexa 4, tabelul 1) peste 450 de restricții la export cu privire la peste 400 de materii prime diferite (de exemplu metale, lemn, produse chimice, piei). China, Rusia, Ucraina, Argentina, Africa de Sud și India figurează printre principalele țări aplicând astfel de măsuri, beneficiind adeseori, în același timp, de un acces scutit de taxe vamale la piața comunitară pentru produsele conexe finite, ceea ce plasează multe sectoare industriale din UE într-o situație dezavantajoasă din punct de vedere al concurenței.

Țările emergente urmăresc, printre altele, strategii vizând țările cu resurse bogate, în scopul vădit de a-și asigura un acces privilegiat la materii prime. De exemplu, China și India și-au intensificat în mod substanțial angajamentele economice în Africa în cursul ultimilor ani; în cazul Chinei aceasta include proiecte de infrastructură majore precum și participarea activă la activități de prospectare și de extracție în țări cum sunt Zambia (cupru), Republica Democratică Congo (cupru, cobalt), Africa de Sud (minereu de fier), Zimbabwe (platină) și Gabon, Guineea Ecuatorială și Camerun (cherestea).

Situația ofertelor este afectată, în plus, de o concentrare mărită la nivelul țărilor producătoare precum și de continuarea concentrării și integrării verticale a întreprinderilor, ceea ce poate genera probleme de acces la materiile prime (anexa 4, figura 3, anexa 5). De exemplu, trei producători controlează singuri în prezent aproape 75% din comerțul maritim de minereu de fier. Astfel de evoluții prezintă riscul unei concurențe reduse și, prin urmare, al creșterii prețurilor pentru utilizatorii situați în aval. Întreprinderile situate în aval gestionează riscurile cu ajutorul unor mijloace precum constituirea de stocuri și contractele pe termen lung sau aplică o strategie de integrare verticală cu societățile miniere.

Peste 50% din principalele zăcăminte minerale sunt situate în țări al căror venit național brut pe cap de locuitor este inferior sau egal cu 10 dolari pe zi. Aceasta creează noi oportunități pentru aceste țări în curs de dezvoltare, bogate în resurse, îndeosebi din Africa (anexa 6), de a-și spori în mod considerabil venitul lor național, dat fiind că o mare parte dintre ele suferă încă de sărăcie sau de o creștere economică lentă. Totuși, anumite din aceste țări sunt expuse unor conflicte violente, alimentate uneori de lupta pentru controlul resurselor naturale, iar unele duc lipsă de guvernare, îndeosebi în ceea ce privește distribuirea veniturilor generate de aceste resurse. Mai mult, aceste țări întâmpină dificultăți în negocierile cu societățile miniere străine din cauza informației asimetrice privind valoarea zăcămintelor și din cauza insuficienței mijloacelor de administrare. În anumite cazuri, practicile întreprinderilor în materie de protecție a mediului și de drepturi ale lucrătorilor au suscitat întrebări,

exprimându-se preocupări cu privire la repercusiunile anumitor contracte dintre sectorul public și cel privat asupra îndatorării țărilor respective.

2. RĂSPUNSUL POLITIC: O STRATEGIE INTEGRATĂ

Țările industrializate, precum Japonia și Statele Unite, au recunoscut dependența lor fundamentală de anumite materii prime și au pus în aplicare strategii specifice de garantare a aprovizionării lor cu materii prime. Statele Unite, de exemplu, au definit materiile prime care prezintă o importanță strategică și dețin un stoc de materii prime esențiale pentru industria lor de armament. Japonia a luat și ea măsuri pentru a-și asigura accesul indispensabil la materiile prime (anexa 7). Deși unele state membre ale UE urmăresc politici specifice, nu există deocamdată niciun răspuns politic integrat la nivel comunitar care să garanteze un acces suficient la materiile prime la prețuri echitabile și fără perturbări. Se propune ca UE să ajungă la un acord asupra unei strategii integrate privind materiile prime. O astfel de strategie trebuie să se bazeze pe următorii 3 piloni:

(1) garantarea **accesului la materii prime** pe piețele internaționale în aceleași condiții ca și ceilalți concurenți industriali;

(2) determinarea **condițiilor-cadru**, la nivel comunitar, capabile de a favoriza o aprovizionare durabilă cu materii prime din surse europene;

(3) dinamizarea eficacității globale a resurselor și promovarea reciclării în scopul de **a reduce consumul de materii prime principale în UE** și de a reduce dependența față de importuri.

În plus, Comisia recomandă ca o strategie europeană integrată să definească, în mod prioritar, materiile prime esențiale pentru UE. În acest scop, Comisia propune stabilirea, în strânsă cooperare cu statele membre și cu părțile interesate, a unei liste comune de materii prime indispensabile. O evaluare preliminară indică o mare vulnerabilitate a UE în privința anumitor materii prime (anexa 8).

2.1. Primul pilon: accesul la materii prime pe piețele mondiale, în condiții echitabile

UE trebuie să practice în mod activ o **diplomație a materiilor prime** în scopul garantării accesului la acestea. O astfel de diplomație implică o coordonare și o coerență mai bună și mai eficace a politicilor externe ale UE (relații externe, comerț și dezvoltare). Aceasta implică, de asemenea, o mai bună coordonare la nivel comunitar în gestionarea parteneriatelor strategice ale UE[8] și dialogurilor strategice cu țări terțe partenere, cu economiile emergente și grupările lor regionale, respectând principiile „interesului reciproc”. În special:

– cu Africa, consolidând dialogul și acțiunile sale în privința accesului la materii prime, a gestionării resurselor naturale precum și a infrastructurilor de transport, în cadrul punerii în aplicare a Strategiei Comune și a Planului de Acțiune 2008-2010;

– cu economiile emergente, bogate în resurse, precum China și Rusia, prin consolidarea dialogului, mai ales cu scopul de a suprima măsurile care provoacă perturbări;

[8] Partenerii strategici ai UE cuprind Brazilia, Canada, China, India, Japonia, Rusia și SUA.

– cu țările dependente de aceste resurse, cum sunt Japonia și Statele Unite, prin identificarea intereselor comune și prin definirea acțiunilor și pozițiilor comune în cadrul forurilor internaționale, de exemplu proiectele comune desfășurate cu „US Geological Survey” în domenii deschise cooperării internaționale.

Mai mult, UE trebuie să promoveze o **cooperare internațională** întărită. Comisia va susține măsurile de sensibilizare în cadrul unor foruri cum sunt G8, OCDE, UNCTAD, UNEP[9] și va explora posibilitățile de cooperare cu organizațiile internaționale precum Banca Mondială sau Autoritatea Internațională a Fundului Mărilor. Aceasta include dialoguri asupra extracțiilor în largul mării, asupra regiunii arctice[10] și asupra securității căilor comerciale internaționale ale materiilor prime[11]. Comisia s-a angajat, de asemenea, să favorizeze respectarea instrumentelor internaționale privitoare la responsabilitatea socială a întreprinderilor[12] și va continua să susțină inițiativele internaționale care vizează să promoveze transparența în cadrul industriilor extractive, așa cum este Sistemul de Certificare de Proces Kimberly și Inițiativa de Transparență în Industriile Extractive (EITI). Comisia va lua în considerare, de asemenea, o contribuție la inițiativa consolidată EITI++[13].

Ținând seama de repercusiunile sale importante asupra securității strategice, obiectivul unui acces securizat la materiile prime neenergetice trebuie să fie pe deplin luat în considerare în Strategia de Securitate Europeană care este în prezent revizuită de către Consiliu.

Accesul la materiile prime principale și secundare trebuie să devină o prioritate în cadrul **politicii reglementative și comerciale ale UE**. Politica reglementativă și comercială poate facilita accesul la materiile prime în următoarele moduri:

– UE trebuie să favorizeze, după caz, noi dispoziții și noi acorduri privind accesul durabil la materiile prime și să asigure respectarea angajamentelor internaționale luate la nivel multilateral și bilateral, inclusiv negocierile de aderare la OMC, acordurile de liber-schimb, dialogul în materie de reglementare și acordurile nepreferențiale. În acest context, Comisia își va spori eforturile pentru a obține o mai mare disciplină în materie de restricții la export și pentru a ameliora reglementările privind lupta împotriva subvențiilor în cadrul OMC.

– UE trebuie să caute să neutralizeze măsurile care perturbă schimburile comerciale, adoptate de țări terțe, în toate domeniile legate de accesul la materiile prime. UE va acționa în mod hotărât pentru a contesta măsurile contrare regulilor OMC sau acordurilor bilaterale și va utiliza toate instrumentele și mecanismele disponibile, inclusiv rezolvarea diferendelor. De manieră mai generală, UE va acționa împotriva utilizării protecționiste a restricțiilor la export de către țările terțe. În alegerea acțiunilor sale, UE va trata cu prioritate restricțiile la export care pun cele mai mari probleme utilizatorilor industriali comunitari precum și măsurile adoptate de respectivele țări pentru a acorda întreprinderilor lor situate în aval un avantaj competitiv inechitabil pe piețele internaționale.

---

9 Inclusiv „Grupul internațional pentru o gestionare durabilă a resurselor”.

10 Comisia pregătește actualmente o comunicare privind regiunea arctică.

11 Politica maritimă comunitară oferă un cadru pentru promovarea leadership-ului european în afacerile maritime internaționale și pentru soluționarea acestor probleme într-un mod integrat și complet.

12 COM(2006) 136.

13 Inițiativa pentru transparența sectorului industriilor extractive Plus Plus (EITI++) este o inițiativă luată de către Banca Mondială, complementară inițiativei EITI, care caută să dezvolte capacitățile naționale de a gestiona creșterea prețurilor bunurilor de larg consum și să canalizeze fluxul crescând de venituri în direcția combaterii sărăciei, foamei, malnutriției, analfabetismului și bolilor.

– UE trebuie să se asigure că orice denaturare a costului materiilor prime, consecință a practicilor de tarificare dublă sau a altor mecanisme operaționale în țara exportatoare, este tratată și neutralizată în cadrul anchetelor antidumping. Recursul sporit și eficace la regulamentul privind barierele comerciale și la instrumentele de apărare a comerțului (clauze de garanție și antisubvenție) fac parte din celelalte mijloace susceptibile de a remedia perturbările în materie de acces la materiile prime sau efectele produse de acestea, cum sunt exporturile de produse în aval la prețuri de dumping.

– UE trebuie să adopte măsurile corespunzătoare pentru ca diferitele instrumente de politică comercială, îndeosebi acordurile comerciale preferențiale și parteneriatul pentru accesul la piața comunitară să fie aplicate în mod compatibil cu obiectivul de a realiza deschiderea și buna funcționare a piețelor materiilor prime, veghind, în special, la asigurarea coerenței dintre deschiderea pieței comunitare (de exemplu în domeniul tarifelor vamale) și măsurile restrictive adoptate de țări terțe.

– În afara obstacolelor exterioare în calea aprovizionării cu materii prime, UE trebuie, de asemenea, să examineze regimul tarifar al UE în scopul de a asigura o coerență față de evoluția cererii de materii prime în UE și, în special, să evalueze mijloace de reducere a restricțiilor la import a materiilor prime, inclusiv a materiilor regenerabile, necesare industriei pentru fabricare unor alte produse, cum sunt produsele chimice. În privința materiilor prime regenerabile, trebuie să se procedeze în paralel cu standardele de durabilitate și de certificare relevante.

– În cazul acordurilor de anticompetitivitate sau de concentrări de piețe, Comisia va continua să aplice în mod integral dispozițiile UE în materie de concurență.

Comisia va monitoriza stadiul de avansare al procesului elaborând raporturi de etapă anuale cu privire la punerea în aplicare a aspectelor comerciale, bazându-se, după caz, pe contribuțiile părților interesate.

Numeroase materii prime importante sunt situate în țări în curs de dezvoltare din Africa sau în alte țări în curs de dezvoltare. Există o coerență evidentă între **politica de dezvoltare a UE** și necesitățile sale în materie de acces nedenaturat la materiile prime, cu scopul de a crea situații în care toate părțile interesate sunt câștigătoare: o bună guvernare, o transparență a contractelor și a veniturilor miniere, condiții echitabile pentru toate întreprinderile, posibilități de finanțare, o fiscalitate corectă și practici de dezvoltare bune constituie elemente benefice atât pentru țara în curs de dezvoltare cât și pentru accesul UE la materiile prime. În această privință, politicile de dezvoltare joacă un rol determinant pe trei planuri:

A. Consolidarea statelor: *guvernarea* economică, socială și politică reprezintă un factor de dezvoltare important. O bună guvernare permite țărilor în curs de dezvoltare să treacă de la deținerea de resurse minerale la dezvoltarea durabilă a economiilor lor și implicit la combaterea sărăciei. În cadrul celui de-al 10-lea Fond European de Dezvoltare, o tranșă incitativă de 2,7 miliarde EUR este alocată unor țări în funcție de programele lor de guvernare[14]. Numeroase programe de guvernare includ fie angajamente generale de natură economică, financiară, bugetară și judiciară sau angajamente specifice legate de gestionarea resurselor naturale și de transparența contractelor și veniturilor miniere[15]. O parte din ajutorul

[14] COM(2006) 421, aprobat de către Consiliu la 16 octombrie 2006, document 14024/06.

[15] De exemplu, Camerunul și-a luat angajamente în cadrul inițiativei EITI și a planului de acțiune FLEGT pentru profilul său de guvernare.

nostru către aceste țări se axează pe consolidarea capacităților de a gestiona finanțele publice, de a gestiona în mod durabil resursele naturale și de a negocia cu societățile miniere. O altă componentă semnificativă a ajutorului nostru este dedicată proiectelor de infrastructuri de transport în țările ACP, infrastructuri indispensabile unor activități miniere durabile[16].

Noi ajutăm statele prin intermediul *sprijinului bugetar* ca un instrument de asistență. Acest tip de ajutor contribuie la constituirea unor finanțe publice sănătoase în cadrul dezvoltării țărilor respective Existența unor finanțe publice sănătoase, inclusiv pentru veniturile proiectelor de exploatare a resurselor minerale, rămâne ca o condiție importantă pentru acordarea unui sprijin bugetar de către UE.

UE trebuie să mențină dialogul cu țările partenere și cu organizațiile financiare internaționale referitor la o reducere suplimentară a datoriei.

B. Promovarea unui climat de investiții sănătos, care să permită creșterea ofertei:

Politica de dezvoltare trebuie să promoveze, de asemenea, instituirea unui cadru legislativ și administrativ clar, prin:

– crearea unor condiții echitabile între întreprinderile și țările care doresc să aibă acces la materiile prime;

– creșterea transparenței contractelor și a veniturilor miniere;

– promovarea unor sisteme fiscale sănătoase, în care toate activitățile economice – inclusiv activitățile miniere – să contribuie în mod echitabil la veniturile statelor[17].

O altă măsură care să permită creșterea ofertei durabile de materii prime o reprezintă creditele Băncii Europene de Investiții acordate proiectelor miniere. BEI își va mări volumul creditelor către sectorul minier, care se ridică la aproximativ 140 de milioane EUR pe an de la lansarea acordului de parteneriat de la Cotonou din 2000, îndeosebi în țările care se angajează să pună în aplicare reforme în conformitate cu Planurile de acțiune în materie de guvernare aprobate și care pun accentul pe ameliorarea guvernării și transparenței în industriile extractive. Comitetul este absolut favorabil acestui obiectiv.

C. Promovarea unei gestionări durabile a materiilor prime

Politica noastră de dezvoltare vizează, de asemenea, sprijinirea țărilor partenere pentru a-și ameliora standardele lor sociale și de mediu, precum și situația drepturilor omului și pentru a lupta împotriva exploatării economice a copiilor, îndeosebi în sectorul extracției artizanale și la scară redusă, care este în plină expansiune și care asigură subzistența a aproximativ 100 de milioane de oameni.

---

16 Proiectele de infrastructuri de transport ale UE nu se concentrează pe resursele naturale dar pot juca un rol în acest context, îndeosebi proiectul „Western Corridor Infrastructure" în Ghana, constituit din infrastructuri feroviare și portuare care vor permite transferul bauxitei și manganului către coastă.

17 Cu ajutorul UE, Zambia, de exemplu, a trecut la un cont de trezorerie unică pe care este vărsat totalul veniturilor încasate, inclusiv veniturile din minerit (la fel ca Mozambicul) și și-a consolidat transparența și progresivitatea regimului fiscal aplicabil activităților miniere.

2.2. Al doilea pilon: favorizarea aprovizionării durabile cu materii prime provenind din surse europene

Pentru a facilita aprovizionarea durabilă cu materii prime provenind din zăcăminte europene, este important să se creeze **condiții-cadru** adecvate. Accesul la soluri constituie o exigență esențială pentru industriile extractive, dar celelalte moduri de exploatare a solurilor provoacă reducerea constantă a suprafețelor disponibile pentru activități extractive în UE. Mai mult, nu este un lucru neobișnuit în UE ca să se scurgă perioade de 8 - 10 ani între descoperirea zăcămintelor și exploatarea lor reală. Experiența ne arată că este necesar să se raționalizeze condițiile administrative și să se accelereze procesul de autorizare a activităților de prospectare și de extracție. Statele membre sunt din ce în ce mai sensibile la aceste provocări – de exemplu, Suedia și-a modernizat legislația în domeniul minier și a prevăzut termene de soluționare în cadrul procesului de autorizare.

Asigurarea unei aprovizionări durabile cu materii prime provenind din UE necesită aprofundarea **bazelor de cunoștințe** privind zăcămintele minerale existente în UE. În plus, în cadrul planurilor de amenajare teritorială, trebuie luat în considerare accesul pe termen îndelungat la respectivele zăcăminte Prin urmare, Comisia recomandă integrarea în mod mai activ a **anchetelor geologice** naționale în planurile de amenajare teritorială ale statelor membre. Conform principiului subsidiarității, Comisia propune să pună la dispoziția statelor membre o platformă de schimb al celor mai bune practici în domeniul amenajării teritoriale (de exemplu, Planul Austriac privind Resursele Minerale) și alte condiții-cadru importante pentru industriile extractive.

Mai mult, Comisia recomandă ameliorarea **punerii în rețea a institutelor naționale de studii geologice** pentru a facilita schimbul de informații și a ameliora interoperabilitatea datelor precum și difuzarea lor, acordând o atenție deosebită nevoilor IMM-urilor. În mod suplimentar, Comisia, de comun acord cu statele membre, va studia posibilitatea elaborării unei strategii pe termen mediu sau îndelungat pentru integrarea componentelor subterane în serviciul „sol” al inițiativei Kopernikus[18], care să poată alimenta planificarea ocupării solurilor și să o poată ameliora din punct de vedere calitativ.

Majoritatea actelor legislative comunitare privind industriile extractive neenergetice sunt de natură orizontală. Punerea în aplicare a legislației „Natura 2000” prezintă o importanță deosebită pentru industriile extractive. Pe durata consultării publice întreprinderile și-au exprimat îngrijorarea cu privire la obiectivele câteodată contradictorii de protecție a zonelor „Natura 2000” și de dezvoltare a activităților extractive în Europa. Comisia subliniază că nu există nicio interdicție absolută a activităților extractive în cadrul legislației „Natura 2000” și se angajează, alături de statele membre, să elaboreze liniile directoare destinate întreprinderilor și autorităților vizate pentru a preciza modul în care activitățile extractive desfășurate în interiorul sau în apropierea zonelor „Natura 2000” pot fi conciliate cu protecția mediului. Liniile directoare urmează a fi finalizate până la sfârșitul anului 2008 și se vor baza pe cele mai bune practici disponibile.

Pentru a soluționa provocările tehnologice legate de producția durabilă de minerale, Comisia va **promova proiecte de cercetare** care să pună accentul pe extracția și tratamentul materiilor prime în cadrul celui de-al 7-lea Program-Cadru (FP7) al său. Platforma tehnologică europeană cu privire la resursele minerale durabile privilegiază tehnologiile de prospectare

---

[18] În trecut : Monitorizarea globală pentru mediu și securitate (GMES).

inovatoare pentru identificarea resurselor subterane și submarine profunde (inclusiv activitățile de extracție în ape profunde) precum și noile tehnologii extractive permițând optimizarea avantajelor economice și în domeniul mediului. Platforma tehnologiilor maritime se va angaja în activități de cercetare în domeniul tehnologiilor care permit exploatarea durabilă a fundurilor mărilor.

Industriile extractive reprezintă un motor de creștere economică important în anumite regiuni europene ultraperiferice. **O finanțare a politicii de coeziune**, în special în cadrul Fondului European de Dezvoltare Regională, este disponibilă pentru a facilita o serie de activități de cercetare, de inovare și de ajutor pentru întreprinderi în domeniul prospectării și al exploatării materiilor prime.

La fel ca în alte sectoare industriale, problema tot mai importantă a **penuriei de competențe** va avea repercusiuni asupra viitorului industriilor extractive europene[19]. În plus, **publicul nu a fost încă suficient sensibilizat** cu privire la importanța materiilor prime interioare pentru economia europeană. Pentru a răspunde acestor provocări trebuie să fie încurajate parteneriate mai eficace între universități, institutele de studii geologice și întreprinderi. Comisia va încuraja inițiative precum cea a Zilei Europene a Mineralelor 2009 și va favoriza, de asemenea, obținerea de noi competențe superioare în materie de geologie, de observare a Pământului și în domeniul mediului, și anume prin intermediul programului de studii comune de masterat și de doctorat din cadrul programului Erasmus Mundus privind mineralele și mediul (2009-2013), cu scopul de a pune capăt acestei penurii. Ținând seama de faptul că un mediu de lucru sigur este esențial pentru atragerea personalului calificat, Comisia va încuraja, de asemenea, acțiunile destinate a ameliora protecția lucrătorilor.

2.3. Al treilea pilon: reducerea consumului de materii prime principale în UE

Eficacitatea resurselor, reciclajul, recursul la produse de substituție și utilizarea sporită a materiilor prime regenerabile trebuie să fie încurajate pentru a atenua dependența critică a UE față de materiile prime principale, a diminua dependența sa de importuri, a ameliora echilibrul ecologic și a satisface nevoile de materii prime ale industriilor. Acest obiectiv trebuie considerat ca un element al tranziției către moduri de producție și de consum durabile și către o utilizare eficace a resurselor de către economia comunitară.

Strategia Tematică a UE privind Utilizarea Durabilă a Resurselor Naturale[20] a evidențiat o strategie pe termen îndelungat menită să disocieze exploatarea resurselor de creșterea economică. În cadrul unui recent plan de acțiune pentru un consum și o producție durabile și pentru o politică industrială durabilă[21], Comisia vizează să stimuleze în continuare **eficacitatea resurselor** și procesele de producție ecoinovatoare, să reducă dependența față de materiile prime și să încurajeze utilizarea și reciclarea optimă a resurselor.

Comisia promovează proiectele de cercetare care pun accentul pe produsele și pe producția bazate pe **utilizarea eficace a resurselor** în cadrul celui de-al 7-lea PC. Mai mult, directiva privind proiectarea ecologică[22] cuprinde dispoziții referitoare la concepția produselor care economisesc resursele. Cercetarea va juca, de asemenea, un rol important în elaborarea unor

---

19 În problema generală a măsurilor care să permită o mai bună previziune și adaptare a competențelor și a locurilor de muncă, Comisia va prezenta în decembrie 2008 inițiativa sa „Competențe noi pentru locuri de muncă noi ”.

20 COM(2005) 670.

21 COM(2008) 397.

22 Directiva 2005/32/CE

produse de substituție, care vor permite o anumită flexibilitate în procesul de producție și vor reduce dependența de importuri. Recent, OCDE[23] a recomandat membrilor săi să favorizeze productivitatea resurselor consolidându-și capacitățile proprii de analiză a fluxului materiilor. În UE, centrele de date privind resursele naturale, produsele și deșeurile vor asigura coordonarea contribuțiilor statelor membre.

Utilizarea sporită a **materiilor prime secundare** contribuie la securitatea aprovizionărilor și la eficacitatea energetică. Cu toate acestea, astăzi, multe produse aflate la sfârșit de viață nu sunt integrate în circuitele de reciclare normale, ceea ce duce la o pierdere iremediabilă de materii prime secundare valoroase. Există indicii că un procentaj important de deșeuri care părăsesc UE nu sunt conforme regulilor în vigoare, deși situația variază în mod considerabil de la un stat membru la altul[24]. Aceasta vizează în mod deosebit exporturile de autovehicule și de echipamente electronice scoase din uz, care părăsesc Europa sub formă de produse reutilizabile dar care sfârșesc prin a fi demontate în străinătate. Mai mult, clasificarea deșeurilor pentru export este interpretată în mod diferit de către statele membre, creând bariere în fața pieței interne a deșeurilor și, în consecință, perturbări comerciale. Această situație este cu atât mai regretabilă cu cât transportul fizic al produselor scoase din uz exportate și al materiilor prime importate (derivate din operații de reciclare care se desfășoară în afara UE în condiții reglementare mai puțin stricte) conduce la afectarea în mod semnificativ a mediului.

În cadrul **relațiilor lor cu țările terțe**, Comisia și statele membre trebuie să se asigure că deșeurile sunt tratate în condiții echitabile și durabile. Comisia se va asocia statelor membre pentru a realiza acțiuni de sensibilizare[25] și a asigura punerea în aplicare corectă și armonizată a regulamentului privind transferurile de deșeuri (punând în aplicare Convenția de la Basel), de exemplu printr-o precizare suplimentară a criteriilor care justifică refuzul unei autorizații de export a produselor scoase din uz. În cooperare cu statele membre, Comisia va propune mecanisme de control mai eficace pentru transferurile de deșeuri și va difuza informații privind circuitele ilegale de transfer.

Reciclarea materiilor prime secundare va fi facilitată de punerea în aplicare și aplicarea deplină a legislației privind reciclarea[26] cât și prin intermediul noilor dispoziții ale directivei-cadru privind deșeurile, care precizează în ce caz deșeurile încetează de a mai fi deșeuri. Directiva va obliga, de asemenea, statele membre să-și atingă obiectivele în materie de colectare a deșeurilor pentru reutilizare și reciclare a metalelor, hârtiei, sticlei, precum și a deșeurilor inofensive rezultând din demolări și din construcții.

Pentru a spori nivelul de reutilizare sau **reciclare** a produselor și a materialelor în cadrul unei economii de scară importantă în UE, este esențial ca piața să fie echitabilă și transparentă și ca ea să se bazeze pe standarde minime autorizate și pe sisteme de certificare care să se înscrie, după caz, în condiții-cadru legislative adaptate. Planul de acțiune (2008-2011) privind inițiativa piețelor de vârf în materie de reciclare va încuraja piețele de reciclare prin

---

23 Consiliul OCDE privind productivitatea resurselor, 10 aprilie 2008 - C(2008) 40.

24 O anchetă care a vizat astfel de transporturi în 2006 a arătat că mai mult de jumătate din toate transporturile de deșeuri comunitare nu respectau dispozițiile aplicabile și că alte 43% implicau nereguli.

25 Măsuri de aplicare IMPEL-TFS I (2008).

26 Directiva 2002/96/CE privind deșeurile de echipamente electrice și electronice (WEEE); Directiva 2000/53/CE privind vehiculele scoase din uz; Directiva 2006/66/CE privind bateriile și acumulatoarele precum și deșeurile de baterii și de acumulatoare; Directiva 94/62/CE privind ambalajele și deșeurile de ambalaje, Directiva 2006/12/CE privind deșeurile, în curs de revizuire.

intermediul următoarelor măsuri: legislație, standarde și etichetare, achiziții publice, finanțare, punerea în comun a cunoștințelor și acțiune internațională[27].

Materiile prime regenerabile reprezintă o resursă rară pentru industriile europene, cum ar fi industria chimică și industria de prelucrare a lemnului, datorită disponibilității limitate a suprafețelor utilizabile și, în anumite cazuri, datorită concurenței potențiale a unor altor utilizări. Politicile naționale și comunitare privind materiile prime regenerabile au efecte potențiale asupra utilizatorilor industriali ai acestor materii. În consecință, Comisia va supraveghea impactul unei creșteri a cererii de biomasă asupra sectoarelor vizate și va întocmi un raport pe această temă[28].

3. DIRECȚII DE DEZVOLTARE VIITOARE

Provocările ce trebuie soluționate pentru a asigura o aprovizionare durabilă a economiei UE cu materii prime neenergetice sunt multiple, complexe și interdependente. Aceste provocări sunt susceptibile să persiste sau chiar să devină mai importante. Pentru a garanta competitivitatea Europei este nevoie de un răspuns european decisiv. Prin urmare, problema materiilor prime are nevoie de o atenție la nivel politic înalt și de o soluționare în cadrul unei strategii comunitare integrate care reunește diferitele politici ale UE și favorizează, în mod sporit, dacă este necesar, cooperarea între statele membre. Cei trei piloni ai strategiei propuse vizează să asigure condiții echitabile de acces la resurse în țările terțe, condiții-cadru ameliorate pentru extragerea materiilor prime în interiorul UE și un consum redus de materii prime principale, prin consolidarea eficacității resurselor și favorizarea reciclării.

Comisia propune lansarea unei **inițiative europene privind materiile prime** astfel cum este ea expusă în cele ce urmează. Peste doi ani, Comisia va informa Consiliul asupra punerii în aplicare a inițiativei privind materiile prime.

---

27 COM(2007) 860.

28 COM (2008) 19 final

Inițiativa privind materiile prime

		Nivelul de acțiune		
		CE	**State membre**	**Întreprinderi**
1	Definirea materiilor prime esențiale	X	X	X
2	Lansarea unei diplomații comunitare a materiilor prime strategice în principalele țări industrializate și deținătoare de resurse	X	X	
3	Prevederea de măsuri legate de accesul la materiile prime și la gestionarea durabilă a acestora în toate acordurile comerciale și dialogurile reglementative bilaterale și multilaterale, după caz	X	X	
4	Identificarea și contestarea măsurilor de denaturare a schimburilor comerciale adoptate de către țări terțe, prin utilizarea ansamblului de instrumente și de mecanisme disponibile, inclusiv negocieri în cadrul OMC, mecanisme de soluționare a diferendelor și parteneriate pentru accesul la piețe, acordând prioritate măsurilor celor mai dăunătoare pentru UE pe piețele internaționale Monitorizarea evoluției situației în cadrul raporturilor de etapă anuale privind punerea în aplicare a aspectelor comerciale, bazându-se, dacă este necesar, pe elemente comunicate de părțile interesate	X	X	X
5	Promovarea accesului durabil la materiile prime în domeniul politicii de dezvoltare și făcând uz de sprijin bugetar, strategii de cooperare și de alte instrumente	X	X	
6	Ameliorarea cadrului reglementar privind accesul la soluri prin: - favorizarea schimbului de cele mai bune practici în domeniul amenajării teritoriale și al condițiilor administrative de prospectare și de extracție și - elaborarea de linii directoare care să concilieze activitățile extractive din interiorul sau din vecinătatea zonelor „Natura 2000” cu protecția mediului	X	X	
7	Ameliorarea punerii în rețea a studiilor geologice naționale cu scopul extinderii bazei de cunoștințe comunitare		X	
8	Favorizarea dobândirii de competențe și a lucrărilor de cercetare specifice privind tehnologiile de prospectare și de extracție inovatoare, reciclarea, materialele de substituție și eficacitatea resurselor	X	X	X
9	Creșterea eficacității resurselor și favorizarea produselor de substituție a materiilor prime	X	X	X
10	Încurajarea reciclării și facilitarea utilizării materiilor prime secundare în UE	X	X	X